

ОСОБЛИВОСТІ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАЦІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Калюжна Ю. І., Кравченко О. Д.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ikaluzna154@gmail.com

steps58@ukr.net

Сьогодні завдання розвитку готовності студентства до професійної праці визначається низкою суттєвих соціальних змін в Україні. Ускладнення змісту і форм трудової діяльності, прискорення науково-технічного прогресу та підвищення ролі людського чинника у суспільному розвитку обумовлюють необхідність забезпечення психологічної готовності до професійної праці майбутніх фахівців протягом їх навчання у вищій школі.

У сучасній психолого – педагогічній літературі поняття готовності до праці вирізняється багатогранністю. Так, Смирнов А.О. до її складу, насамперед, включає характеристики, які стосуються загального позитивного ставлення до трудового процесу: готовність виявляти установку на високу продуктивність праці та її якість; вміння організовувати та планувати власні дії; високу дисципліну праці, яка базується на вольових якостях особистості; прояви ініціативи та творчості у праці; уміння працювати у колективі [5; 6]. У дослідженні Дьяченко М.І. та Кандибовича Л. А. [9] розглядається значущість довготривалої готовності до діяльності, яку вони пояснюють як складний цілеспрямований прояв особистості з динамічною структурою, до складу якої відносяться стійкі якості людини: її переконання, погляди, риси характеру, мотиви, почуття.

Аналіз наукових джерел із цих питань [1; 2; 5; 6; 8; 9; 10] дозволяє вирізнити різні теоретичні підходи до вивчення проблеми психологічної готовності. Один із них полягає в дослідженні особливостей психічних функцій, які забезпечують ефективність праці. Інший підхід передбачає вивчення довготривалої психологічної готовності як системи якостей, які є запорукою успішної діяльності в різних ситуаціях. Проте, варто зазначити, що у сучасних дослідженнях частіше розглядаються саме психологічні якості особистості, які утворюють стабільну систему і забезпечують передбачуваний успіх діяльності.

Не менш важливою проблемою для розвитку психологічної готовності до професійної праці в умовах вищої школи є вивчення її функціонального аспекту. Як зазначають дослідники [2; 3; 4; 5 та ін.] , у контексті готовності до праці особистість виявляє спочатку здатність до постановки конкретної мети діяльності з урахуванням власних потреб та професійних завдань,

створює певну модель подальших дій. Наступним кроком є підбір та застосування доцільних прийомів, засобів та знарядь, необхідних для її втілення. Зрештою, людина порівнює як проміжні, так і кінцеві результати роботи з поставленою метою і при необхідності здатна коригувати увесь трудовий процес, або його окремі фрагменти. Тому, організуючи навчальний процес у вищій школі, варто орієнтувати студентів на такий алгоритм опанування професійними знаннями та вміннями, який і забезпечить оптимальну готовність до виконання фахової діяльності.

Метою нашого дослідження було виявлення налаштованості студентів на реалізацію цих етапів професійної праці. Нами було застосовано методику Карманова А.А. «Мета – Засіб – Результат» [11] та проведено анкетування студентів I–II курсів психолого–педагогічного факультету. Вибірка досліджуваних складала 98 осіб віком 18 – 20 років.

Результати емпіричного дослідження дозволяють прийти до таких висновків.

1. У цілому студенти розуміють значення постановки системи послідовних цілей у ході розв'язання професійних задач. Проте, за шкалою «Мета» вищеозначеної методики середня оцінка по вибірці становить 2 бали, що свідчить про утруднення вирішення орієнтирів у виконанні професійних дій. Студенти відзначали, що постановка конкретної мети як у ході аналізу психологічних феноменів, так і при опануванні практичними навичками, часто вимагає вольових зусиль, а її зміст не завжди вдається достатньо логічно аргументувати. Саме тому значна частина студентів (38 % від числа опитуваних) схильна прийняти допомогу викладача, отримавши зовні задану мету діяльності.

2. За шкалою «Засоби» середня оцінка по групі досліджуваних становить 1 бал, що свідчить про значні труднощі у виборі засобів праці. При цьому кожний третій студент відзначав, що причиною цього є невиразність поставленої мети або невисока імовірність її досягнення власними силами. Досить значна частина студентів (41 %) при опитуванні вказували також невисокий практичний досвід, необхідний для вибору адекватних засобів та знарядь для виконання конкретних професійних завдань. Проте варто зазначити, що переважна більшість студентів (67 %) вважають, що вибір ефективних для фахової роботи психолога засобів можна оптимізувати за рахунок їх освоєння у ході практичних, лабораторних занять та під час виробничої практики.

3. Оцінка за шкалою «Результат» у середньому по вибірці становить 7 балів, що свідчить про деяку гіпертрофованість ставлення досліджуваних до підсумку своїх зусиль. Вдалий результат викликає перебільшені позитивні емоції, невдачі – переживання сильного розчарування та тривоги. Тому оцінка результату багато в чому випадкова та непередбачувана. Проте,

52% опитуваних наголошували на необхідності створення у навчальному процесі умов для взаємо оцінки, аналізу та самооцінки студентами підсумків діяльності, що дозволило б врівноважити логічне обґрунтування правильності дій із їх емоційним фоном.

Отримані дані нашого дослідження дозволяють окреслити основні напрямки розвитку готовності до професійної діяльності у навчальному процесі майбутніх психологів. Особливої значущості при цьому набувають активні методи навчання, які забезпечують максимальну самостійність студентів у визначенні та формулюванні цілей фахової праці та підбір адекватних засобів для досягнення її ефективності. Так, застосування інтерактивних методів дозволяє створити умови не лише для підвищення колективної мисленнєвої активності при визначенні системи цілей діяльності, а й сприяє формуванню орієнтації студентів на досягнення спільного результату. Подальший пошук можливостей застосування інтерактивних методів у ході лекційних, практичних та лабораторних занять із психологічних дисциплін може стати запорукою цілеспрямованого розвитку готовності майбутніх психологів до ефективної професійної праці та професійного саморозвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова Н.О. Психологічні детермінанти готовності до професійної діяльності психолога. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського. Збірник наукових праць. Серія «Психологічні науки» / за ред. С.Д.Максименка, Н.О.Євдокимової. Миколаїв: МДУ ім. В.О.Сухомлинського. 2011. т.2. вип. 6. С. 20-24.
2. Байбекова Н.Р. Формування готовності майбутніх психологів до консультативної роботи у вищих педагогічних навчальних закладах. Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія «Психологія». 2013. №4. С. 38–41.
3. Барчій М.С. До проблеми професійного становлення майбутніх психологів. Вісник Національного університету оборони України. 2015. № 3(46). С. 14-19.
4. Даниленко Н.В. Формування професійно важливих якостей студентів-психологів у процесі становлення їхньої особистісної зрілості. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди. Серія «Психологія». 2015. Вип. 50. С.47–53.
5. Карамушка Л. М. Психологічна готовність студентів до здійснення майбутньої професійної кар'єри: зміст, структура, рівень і чинники. Правничий вісник Університету «КРОК». 2013. Вип. 16. С. 211-219.
6. Карамушка Л. М. Психологія управління : навч. посіб. К.: Міленіум. 2003. 344 с.
7. Книш А.Є. Структура особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів-тренерів. Теорія і практика управління соціальними системами. 2014. №1. С.84–91.
8. Литвиненко І.С. Особистісний аспект – проблематика професійного становлення студентів-психологів. Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Психологія. 2014. Т. 19. Вип. 1(31). С. 186-194.
9. Моначин І.Л., Попик Т.В. Сутність поняття психологічної готовності до

діяльності. Матеріали V Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів. Актуальні задачі сучасних технологій. Тернопіль. 17-18 листопада. 2016. С 351 – 352.

10. Прокопенко А.В. Психолого-педагогічні детермінанти формування психологічної готовності психологів до професійної діяльності. Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка». 2011. Випуск 18. С.222–229.

11. Шилова Н.І. Розвиток цільової спрямованості особистості підлітка у процесі туристичної діяльності. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук. Миколаїв. 2017. 222 с.

12. Щербан Т. Д. Готовність майбутніх психологів до толерантного професійного спілкування. Психологія: теорія і практика: збірник наукових праць / гол. ред. І.О. Корнієнко. Мукачево-Київ: РВВ МДУ, 2018. №Вип.2(2). С.149-160.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТИПІВ АКЦЕНТУАЦІЇ ХАРАКТЕРУ З РІВНЕМ АГРЕСИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ

Карась О. М.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
alenanikolaevnakaras@gmail.com*

Актуальність проблеми. Історія людства переконливо доводить, що агресія є невід'ємною частиною життя окремої людини та суспільства загалом. Крім того, агресія має досить потужну привабливу силу і властивість заразливості. На словах більшість людей відкидають агресію, при цьому широко використовують її у повсякденному житті. Невизначена та напружена соціальна, економічна та екологічна обстановка, що склалася в даний період часу, сприяє зростанню агресивних проявів, особливо в підлітковому середовищі, як на індивідуальному рівні, так і на рівні групи. Ситуація зростання агресивної поведінки підлітків зачіпає суспільство загалом і викликає занепокоєння і тривогу в освітян, батьків. Тому можна з упевненістю сказати, що проблема агресії у підлітковому середовищі є однією з найзлободенніших як у нашій країні, так і за кордоном.

Проблема агресивності підлітків, зачіпаючи суспільство загалом, викликає як глибоке занепокоєння педагогів, батьків, і гострий науково-практичний інтерес дослідників. Однак спроби пояснення агресивних дій молодих людей утруднюється тим, що не тільки в повсякденній свідомості, але і в професійних колах і в багатьох теоретичних концепціях явище агресії отримує вельми суперечливі тлумачення, заважаючи як його розумінню, так і можливості впливу на нівелювання агресивності.

Останнім часом вивчення проблеми агресивної поведінки людини ста-